

Ključni koraki za varno rabo družbenih omrežij za otroke

Živjo!

Ali poznate Viber, Snapchat, Instagram, TikTok, Facebook, Discord ...?

To so družbena omrežja za klepet s prijatelji, objavljanje in ogled komentarjev, slik ter posnetkov.

Morda katerega od njih že uporabljate ali pa si ga želite uporabljati.

Tukaj lahko izveste, kako jih uporabljati na varen način.

Preden začnete uporabljati novo družbeno omrežje, e-pošto ali katero koli aplikacijo, se posvetujte s starši ali z odraslimi, ki jim zaupate.

Pomagali vam bodo urediti varne nastavitve (npr. uporabniško ime, geslo, preveriti, če aplikacija vsebuje viruse, plačljive vsebine, kdo lahko vidi vaše objave).

Izberite varna gesla in jih redno spreminjajte.

4 PRAVILA ZA VARNO GESLO:

1. VSEBUJE RAZLIČNE ZNAKE:

- male črke **abcd**
- velike črke **ABCD**
- številke **1234**
- posebne znake **#\$/:).**

2. DOLGO JE NAJMANJ 8 ZNAKOV.

3. MOGOČE SI GA JE ENOSTAVNO ZAPOMNITI.

4. NA RAZLIČNIH STRANEH UPORABLJAJTE RAZLIČNA GESLA.

Gesel ne posojajte in ne povejte nikomur (razen staršem ali odrasli osebi, ki ji zaupate).

Ne objavljajte stvari, ki bi vas ali koga drugega lahko spravile v težave.

- Preden nekoga slikate ali posnamete, vedno pridobite njegovo dovoljenje. Tudi preden to objavite, pridobite dovoljenje.
- Objavljajte samo slike in posnetke, na katerih so osebe oblečene in bi jih brez težav lahko pokazali VSEM.
- Ne objavljajte in ne pošiljajte podatkov, kot so: naslov, ime vaše šole, telefonske številke, gesla, podatki o lokaciji, slike vaše hiše/bloka ... To velja za vaše podatke IN za podatke drugih oseb.

Ne verjemite vsemu, kar vidite na spletu in ne zaupajte neznanecem - tudi, če so do vas prijazni.

- Nekateri ljudje na spletu imajo slabe namene, zato ne ogovarjajte na sporočila in klice ljudi, ki jih ne poznate.
- Preden se v živo srečate z nekom, ki ste ga spoznali na spletu, **VEDNO** povejte staršem ali odrasli osebi, ki ji zaupate.

Če opazite ali doživite spletno nasilje:

- **SE USTAVITE** in se ne odzivajte na žaljive objave (ne delite, ne komentirajte in ne všečkajte).
- **POVEJTE** odraslim in vrstnikom, vrstnicam, ki jim zaupate.
- Objave **SHRANITE** za dokaz (naredite posnetek zaslona oz. print screen/screenshot) in jih **NE** brišite. Osebo, ki je to objavila, **BLOKIRAJTE**, objave pa **PRIJAVITE** administratorjem strani.

Na tak način pomagajte tudi, če opazite, da nasilje na spletu doživlja oseba, ki je ne poznate.

Nekaj družbenih omrežij:

SNAPCHAT

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča izmenjavo slik in kratkih video posnetkov,
- pošiljanje zasebnih sporočil,
- avdio in video klice z do največ 16 prijatelji,
- uporabo zabavnih filtrov,
- shranjevanje svojih objav,
- brskanje vsebin na »Discover content.«

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

- Preden začnemo uporabljati Snapchat, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.
- Čeprav posnetki in sporočila čez nekaj časa izginejo, jih osebe lahko shranjujejo s pomočjo posnetkov zaslona.
- Izklopimo svojo lokacijo, da drugi ne bodo vedeli, kje se nahajamo (prikaz lokacije je zelo natančen - pokaže, v katerem delu stavbe se nahajamo!).
- Objavljajmo samo sporočila in posnetke, ki bi jih lahko pokazali komur koli ter nas ne bi spravili v težave.
- Uporabniško ime in vsebine delimo samo z ljudmi, ki jih poznamo in jim zaupamo.
- Na Snapchatu obstaja možnost, da pridemo v stik z neprimernimi vsebinami in z neznanci s slabimi nameni.

INSTAGRAM

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča deljenje slik in kratkih video posnetkov,
- deljenje objave v svoj »story« - dostopne so en dan,
- pošiljanje zasebnih sporočil, slik in videoposnetkov prijateljem,
- komentiranje, deljenje in všečkanje objav,
- pošiljanje zasebnih sporočil,
- IGTV (Instagram TV) - za deljenje daljših videoposnetkov,
- snemanje in deljenje posnetkov v živo »Livestream.«

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

- Preden začnemo uporabljati Instagram, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.
- Naš profil naj bo zaseben. Če je profil javen, ga lahko vidijo tudi neznanci.
- Ne delimo lokacij, na katerih smo posneli fotografije in s tem poskrbimo za več zasebnosti.
- Ne objavljajmo slik ali posnetkov, ki razkrivajo naš naslov ali drugih podatkov, s pomočjo katerih bi nas lahko nekdo našel izven spleta.
- Ne objavljajmo slik ali posnetkov, na katerih so osebe pomanjkljivo oblečene.
- Na Instagramu obstaja možnost, da pridemo v stik z neprimernimi vsebinami in z neznanci s slabimi nameni.

TIK TOK

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča ustvarjanje, urejanje in deljenje kratkih videoposnetkov,
- ogled in komentiranje video vsebin drugih uporabnikov,
- »livestream« (deljenje posnetkov v živo), s pomočjo možnosti »LiveMe«.

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

- Preden začnemo uporabljati Tik Tok, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.

- Ne razkrivajmo osebnih podatkov, s pomočjo katerih bi nas lahko kdo našel izven spleta (npr. posnetkov našega stanovanja, dragocenosti ...).

- Ne objavljajmo podatkov, ki bi nam ali komu drugemu lahko povzročili škodo (npr. posnetkov, na katerih je oseba pomanjkljivo oblečena, osebnih podatkov, kot so: naslov, telefonska številka ipd.).

- Mogoče je pošiljanje zasebnih sporočil in obstaja verjetnost, da nas kontaktirajo neznanci s slabimi nameni.
- Naletimo lahko tudi na tudi neprimerne vsebine (nasilje, nevarni spletni izzivi ipd.).

DISCORD

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča, da se igralci video iger lahko pogovarjajo med igranjem,
- omogoča pogovor preko teksta in preko glasovnih sporočil,
- deljenje fotografij, videoposnetkov in posnetkov v živo,
- oblikovanje skupin za pogovor in delitev vsebin.

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

- Preden začnemo uporabljati Discord, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.

- Naletimo lahko tudi na neprimerne vsebine (nasilje, nevarni spletni izzivi ipd.) in lahko pridemo v stik z neznanci s slabimi nameni.

- Pazimo, katere podatke o sebi delimo z drugimi (ne objavimo svojega naslova, lokacije, telefonske številke, fotografij, posnetkov in podatkov, ki bi nas ali koga drugega prikazale v slabi luči).

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča brezplačno pošiljanje sporočil in klicanje (potrebujemo samo internetno povezavo),
- deljenje fotografij in videoposnetkov,
- skupinske klepete (z do 100 udeleženci),
- igranje iger (uporabnik lahko igra sam ali se poveže s prijatelji).

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

- Preden začnemo uporabljati Viber, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.

- Na aplikaciji smo lahko izpostavljeni tudi neprimernih vsebinam.
- Preden delimo vsebine, razmislimo ali te vsebine lahko komu škodijo, ima zaradi njih lahko težave.

- Pazimo, da ne nasedemo spletnim prevaram (npr. kakšni nagradni igri za »super nagrado«).

WHATSAPP

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča pošiljanje sporočil (izmenjavanje besedil, slik, videoposnetkov in avdio sporočil),
- video klice,
- »group chat« oz. skupinski klepet (v pogovoru je lahko do 256 oseb hkrati).

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

- Preden začnemo uporabljati Whatsapp, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.

- Nastavimo, da lahko naš profil vidijo samo osebe, ki jih imamo dodane med stiki.

- Bodimo pazljivi pri tem, s kom vzpostavimo stik - izogibajmo se pogovoru z osebami, ki jih ne poznamo.

- Whatsapp omogoča tudi pogovor z neznanci, ki imajo lahko tudi slabe namene.

- Obstaja nevarnost spletnih prevar (pazimo na sporočila od neznanih pošiljateljev).

- Svoje osebne podatke (naslov, telefonsko številko, slike ...) delimo samo z osebami, ki jih poznamo in jim zaupamo.

- Ne delimo vsebin, za katere bi nam bilo lahko kasneje žal.

FACEBOOK

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča objavljanje, deljenje in označevanje fotografij, videoposnetkov, povezav do zanimivih vsebin,
- igranje iger,
- »livestream« (deljenje posnetkov v živo),
- klepetanje s svojimi Facebook prijatelji v klepetalniku Messenger,
- komentiranje in všečkanje objav drugih oseb, ki jih imamo med svojimi Facebook prijatelji,
- všečkanje strani, oziroma drugih profilov, da bi lahko sledili novicam, ki jih objavljajo.

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

- Preden začnemo uporabljati Facebook, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.

- Prošnje za prijateljstvo pošiljamo samo osebam, ki jih poznamo. Ne sprejemajmo prošni za prijateljstvo od neznanih ljudi, saj imajo nekateri lahko slabe namene.

- Ne nasedajmo spletnim prevaram (npr. »nagradnim igram«, s katerimi pridobivajo naše podatke).

- Bodimo pozorni, katere podatke o sebi delimo z drugimi. Ne delimo osebnih podatkov, s pomočjo katerih bi nas ljudje lahko našli izven spleta (npr. naslova, telefonske številke, imen ali fotografij krajev, na katerih se pogosto zadržujemo ...).

YOUTUBE

ZAKAJ JE SUPER?

- Omogoča deljenje lastnih videoposnetkov,
- naročimo se lahko na obvestila o novostih drugih uporabnikov,
- ogled informativnih in poučnih video vsebin,
- komentiranje videoposnetkov,
- »YouTube kids« - različica YouTube z vsebinami, prilagojenimi za otroke, mlajše od 13 let.

NA KAJ MORAMO BITI POZORNI?

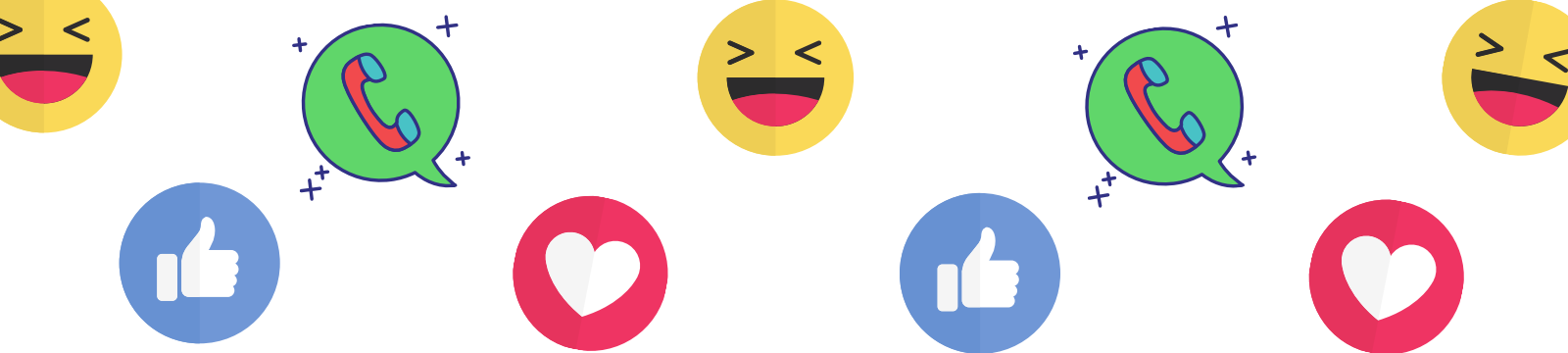
- Preden začnemo uporabljati Facebook, poskrbimo za varnostne nastavitve. Pri tem naj vam pomagajo odrasli, ki jim zaupate.

- Nekateri videoposnetki in komentarji so lahko neprimerni.
- Na YouTube ne izdajajmo naših osebnih podatkov in posnetkov, ki bi nam ali komu drugemu lahko povzročili škodo (npr. podatkov o kraju bivanja, posnetkov, na katerih so osebe oblečene pomanjkljivo ...).

- Pred snemanjem drugih oseb pridobimo njihovo dovoljenje.

Viri

Common Sense Media (b. d.). *Discord – Chat for Gamers*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/discord-chat-for-gamers>

Common Sense Media (b. d.). *Facebook*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/website-reviews/facebook>

Common Sense Media (b. d.). *Instagram*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/instagram>

Common Sense Media (b. d.). *Snapchat*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/snapchat>

Common Sense Media (b. d.). *TikTok - Real Short Videos*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/tiktok>

Common Sense Media (b. d.). *Viber*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/viber>

Common Sense Media (b. d.). *WhatsApp*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/app-reviews/whatsapp-messenger>

Common Sense Media (b. d.). *Youtube*. Sneto 1. 10. 2020 z naslova <https://www.commonsensemedia.org/website-reviews/youtube>

Safe.si (b.d.). *Discord*. Sneto 14. 10. 2020 z naslova <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/discord>

Safe.si (b.d.). *Instagram*. Sneto 2. 20. 2020 z naslova <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/instagram>

Safe.si (b.d.). *Snapchat*. Sneto 2. 20. 2020 z naslova <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/snapchat>

Safe.si (b.d.). *TikTok*. Sneto 14. 10. 2020 z naslova <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/tik-tok>

Safe.si (b.d.). *Viber*. Sneto 14. 10. 2020 z naslova <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/viber>

Safe.si (b.d.). *WhatsApp*. Sneto 14. 10. 2020 z naslova <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/whatsapp>

Safe.si (b.d.). *Youtube*. Sneto 14. 10. 2020 z naslova <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/youtube>

Gradivo je nastalo v okviru Programa NEON - Varni brez nasilja, ki ga sofinancira Ministrstvo za zdravje RS.

Avtorice: Mateja Dolinar, Urša Mele, mag. Mateja Štirn, Jerneja Šibilja